

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Kedd

196. szám.

Pest, october 31. 1848.

Nem kell táblalíró politika.

A Marczius Tizenötödike politikai hírlap october—decemberi évnegyedre előfizetheti helyben egyedül a Kiadónál, 2 ft. 30 kr. postán mindennap borítékba küldve 3 ft. 30 kr.

Egy hónapos előfizetést csak helyben egyedül a Kiadónál s a hónap első napjától számítva 1 forintjával fogadunk el.

Hirdetések egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 2 kr. pp. fizettetek.

Főhadiszállás Enzersdorf an der Fischa, oct. 29.

Barátom Bertl!

Itt van hát seregünk Bécs falai alatt, csak egy órányira a dörög főváros vitéz lakóitól.

Itt állunk valahára elleneinkkel szembe, várva a reggelt, mely az ütközet és — győzelem reggele leend.

Igen, barátom, a győzelem; mert a sereg olyan lelkes, mint csak a szabadság harcosai lehetnek, és merész bátorsága olyan nagy, mint lehetne hajdan az isten hatalma ellen felszendült angyaloké.

Hosszabb levelet szándékoztam írni, de a futár stóttot, azért csak vázolatját adom az eddig történeteknek.

Pénteken estve érkeztem meg Pasendorfba, másnap, azaz szombaton reggel 7 órákor, october 28-án megindulánk, s azon nap eljöttünk a Stix Neusideli erdős hegyre, hol éjjeli szállásra maradtunk. Innen már híreket kaptunk az ellenség felől, mely jöttünk hírére, minden falukból über Hals und Kopf kiköltözött, s roppant ijedségében itt Enzersdorfban a fischai hidat (risum toneatis) elbarricadirozták, futásának biztosítása végett.

Ma reggel 9 óra után indulánk meg (ezek, s más késedelmezések okairól egy másik levélben szólunk), s alig haladtunk néhány ezer lépésnyire már láttuk az ellenséget, (képzelted, hogy én mint rövidlátó, milly szépen takaródom a nos köpenyge alá) s előcsapataink nem soká meghozták a hírt, hogy az mindenfelől vonul vissza.

Délután 4 óra felé már meghaladtuk Enzersdorfot, s jelen állásunkból — egy tetőről — elöltünk látjuk területi az ellenséges csapatokat.

Huszáraink már friss pecsenyét is fogtak, t. i. két nyulat és 5 könnyű német lovas, úgy egy 4 lovas kocsi, mely Oettingerének lenni mondatik.

Ivánka elfogatása roppantul felmérgesíté csapatainkat.

Többet nem írhatok, holnap levelem aligha nem a főhadi szállás Bécsből lesz datálva.

Isten veled

Csernátoni.

Pest oct. 31.

Csernátoni barátunk levelét a tegnapi esti futár hozta meg.

Soha, de soha ilyen nagyszerű pillanatai még a nemzetnek nem voltak, mint a jelen. Martius óta a birodalom története a legmerészebb tündérvilág. Nagyszerű sora az eseményeknek, melyeket a múlt évben mindenki a phisikai lehetőségek közé számolt volna.

Egybegyűlvén a legközelebbi országgyűlésre, reményeink legnagyobbak voltak, ha tán egy felelős országos pénztári igazgatóságot állíthatunk fel. És már a martiusi törvények menyire haladták a reményeket. Felelős ministerium, népképviselői alkotmány, szabad sajtó, nemzetőrség.

Azóta az ország függetlensége tekintetében még annyival haladott.

E pillanatban Bécs falai alatt 34,000 embernyi seregünk, a 70 gúnk áll. Dicső egy ifjú sereg, mely, ha parancsolják neki, százezernyi ellenségnek is neki menne.

Ki gondolta volna ezt a múlt tőlen!

Van független ideiglenes kormányunk, 40 bataillon honvédünk, a megyékből a sorkatonaság mintájára felállított önkéntes nemzetőrségünk, melynek hasonlíthatatlanul nagyobb része minden pillanatban kész magát több évi szolgálatra lekötöztetni, ezen kívül itt vannak európai híru huszárjainkból körülbelül 30 eskadron, s az itthon levő magyar gyalogságból, ha jól számíthatunk 12 bataillon.

Itt van ezenkívül csend fenntartására a legjobb szellemű nemzetőrségünk, s hol vész fenyeget, tömeges felkelés.

A magyar elem e pillanatban egészen republikanus gondolkodású, s lényegileg véve a hűtlen István alattomos megszökése óta az ország teltleg republica, melynek elnöke Kossuth Lajos, ministerek, a honvéd bizottmány tagjai.

A dynastia számításainak legnagyobb részében tökéletes kudarcot vallott.

A fővárost kedvelő Lambergje által egy ivanyi

papir rendelettel remélte elfoglalhatni, mintán az ország meghódítására a Jellacsich féle undok tömeget elégségesnek vélte. Azt hitte, a nép royalismusa megsemmisítendő a szabadság szerető művelt osztályt, hogy a külön nemzetiségek felbujtogatása a védtelen térokon labó magyarokat rögtön magok megadására kényszerítendő, azt hitték, hogy a sorkatonaságra, csak parancsolni kell, még a megbélyegzett, s gyalázatos ügyekben is biztosan számíthatnak.

Mindenek, meg kell vallani oly számítások, mellyekkel, ha a dynastia legalább is annyi észrel, mint jellemtelenséggel bírna, lehetett volna czélt érni.

A jó ügy annak köszönheti diadalát, hogy a dynastia magát előre győzelmesnek hitte, iszonyatosan, s a vakságig elbizta magát, kevély hideg és döflős lön, s nem tartotta érdekesnek, hogy egy kicsit is színészkedjék, képmutató legyen, hanem kárörvendőleg kaczagott a haza sorsa felett dult lelkű becsületlen emberek fájdalomán.

Azonban, amint így kaczagott, nagyon kimutatta foga fehéret, s üvöltő hangjával felverte optimisticus álmaiból még a haláltáblalírákat.

Többször írtuk lapjainkba azon igazságot: hogy valamely ügynek győzelme attól függ, ha a kérdés oly világosan áll, hogy azt meg nem érteni teljes lehetlen.

A dynastia kevélységében egy cseppet sem tartózkodott kijelenteni, hogy ő az egész monarchiát egybe olvasztani, s felette zsarnoki pálczával akar uralkodni.

És ime lett következése. A kakuk háladatlan Habsburgok Olmüczbe üzettek, a német és magyar elem közös harc téren áll Bécs utcáin s környékén; ellenében egy seregnek, mely napenkénti négy krajczárért saját maga s testvérrel ellenében, lehetlen, hogy nagy kedvet mutasson utolsó csepp véréig harcolni.

Most tehát elhatározó csata fog következni a reactio, s a democratia között.

Az előcsata már meg van nyerve. Mert, ha Jellacsich bejö a fővárosba, a nemzet olyan gyalázzal hal meg, millyen a történelmében páratlan.

Sirunkat az ostobaságig menő gyávaság bélyegi mind örökre, — most pedig, ha meghalunk is, emlékünknél becsben, és dicsőségben marad fen, s ujra feltámadhatunk.

Azonban halálról szó sincsen. Felénk azon szép hazának képe fordul, mely eddig csak költőink sejtelmi álmaiban létezett.

Egy nyugodt és szabad országnak vetjük meg alapját, és miután napjainkban minden sebesebben érik meg, mint azt csak reményleni is lehet, ki tudja a következő napok közül mellyikben ír-

hatjuk meg, hogy Magyarország független, Magyarország szabad republica.

És a mely napon azt megírhatjuk, ama sokkal dicsőségesebb datumot választandjuk lapjaink jövődébéli címéül.

Pest october 30.

Székelyek végre keményen neki feküdtek a dolognak. Vayt megszállotta a lelkiismeret, s egy kezennél is meglevő proclamatióban népfelkelést hirdet a haza ellenségei ellen, s az azoktól elveendő földet érdemeseknek igéri. Jó. De Vay nélkül is megtörtént volna ugyanez.

Elég az, hogy a székelyek procesiot tartanak egyenesen Balászfalvának. Minden falunál, mely utjokban esik: így tesznek. Egy lovas csapat karán fehér keszkenőkkel berukkol. A falu vagy megadja magát sincere, vagy nem. Ha nem, jaj neki! mert jön a többi csoport veres szalagokkal és össze öldösi a férfiakat s főleg a vezetőket — nőt, öregot, gyermeket lehetőségig kimélve. Más helyt absolute nincs kit megölni; mert egész faluk az erdőre bujdoklanak. Ezekkel könnyű bánni; turesen hagyott, házaikba üljenek be a székelyek s annak rende szerint egy székelynek két három volt urbéri telket át kell adni. Meg más helyt a cocardák és nemzeti zászlók ragyognak és lobognak az oláh falukban. Kötve kell hinni.

Még sehhol sem történt, hogy az oláhok bármily kis ellenök menő erőből megneszaladtak volna. Gyáva, minden képzeten fölül gyáva nép az! A székely pedig megyen, neki vágat tiz annyi oláhnak is, és polyvát csinál belőlök. Nem egy eset érkezett hozzám hirül, melyre kacag a lélek. Egy helyt elszedték az oláh fegyverét. De hogy? azt mondták: tegyétek egy halomba le, s aztán mindegyik fekdjék hasra. Ott hasaltatták őket egy félnapig. Mászor fegyvertelenül neki mentek, mondván, van elég fegyver az oláhnaknál, majd elveszszük tőlök, s a t.

Látszik, hogy az oláhtól nincs mit félni ott már.

De van egymás baj s ez igazán baj, melyre csekély szavunkkal bátrak vagyunk a végrehajtó hatalmat figyelmeztetni.

S ez az ott levő rendes katonaság.

Puchnerre már hiába ijeszteni, ő látja, hogy elveszett, már elszánta magát. Ő ki van téve hivatalából, de lecsapást sem ő, sem a katonaság törvényesnek el nem ismeri.

E katonaság fogva tartja ágyúinkat, birtokában van Fejérvár, Erdély egyetlen erősege, mellyel bizony az egész birodalomban, hozzá értők állítása szerint, kevés versenyezhetik.

E katonaság, Puchnernek engedelmeskedve a rettentően megszeppent szászokat őrzi, és az oláhság mellett áll.

Azt, hogy innen oda vagy tizezer katonát küldjenek, a bolond se kívánja. Nincs is honnan el is késett.

De van talán más mód.

Tudva van, hogy a katona, az eddigi rendszer szerint nem az okos szónak, hanem a vállrojtának és a tollas tábornoki kalapnak enged.

Olly embert kell hát Erdélybe küldeni, ki e tekintetben legalább is olly magasan áll, mint Puchner, s a katonaság erre hallgatva, nyert perünk lenne.

A néhai Erdélyből jövök, egyenesen Kolosvárról.

Élénk emlékezetemben áll tehát azon város, mely nem Sibatis, se nem faubourg Saint-Germain, hanem rosszabb mind ezeknél.

Undok fészke az aristocratiának! te okoztad, hogy hazánk vérbe borul.

Kormányzónk tétlensége idézte fel az első bajt.

Ama okos tanácsadóknak, híres pessimistáknak köszönhetjük továbbá a szászok merész bujtogatásait, s azt, hogy báró Puchner nem jutott bár a Lederer sorsára és Salmen nem nyerte el rég érdemlett díját.

Egy antidiluvialis excellentias, plane azon működött volt, hogy betiltsák a székely népgyűlést.

Egy más, az estve érkezett sürgönyöket reggel bontja fel.

Ezen bűnök ismertető jelet az aristocratiának.

Vannak azonban a polgárságnak is kábái; s néhány jeles egyént kivéve, egy általában korholást érdemel az.

A kolosvári polgárság nem tudta emancipálni magát az uri befalzás alól, s még most is hodól az áttekintélynek.

Legfőbb bűne a majmolás.

Ezt annyira vitte, hogy színházba is csak akkor jár, ha a páholyok ki vannak véve s haute-voile hemzseg szokban.

Csak próbálja meg s induljon el egy kis magánas embrio az utcán, tulzott nagyságu gallérral nagy némi szokatlan ruhában, holnap már számtalan utánzókra talál.

A nép-kertot többnyire csak szegény sorsú nép s fő fő urak járták; mert a vagyonosb polgár, ki a szükségessel bővelkedett ugyan, de kitől nem telt ki, hogy olly fényes fogatokat tartson mint a gróf, vagy báró, szégyelte egyszerű, s igénytelen kocsiájában megjelenni.

Ezekből kitetszik aztán, hogy millyen tónus uralkodik Kolosvárt.

Erdély fővárossában, minden egyenlőség dacára, még most is két kasinó van; egy uri... s egy polgári.

Ha egy kereskedő megy az utcán, jól megnézi, ha ur, vagy szegény legény az, a kívül találkozik s a szerint emelintü meg kalapját.

A csizmadia vagy szabó, még most is olly hódoló alázatosággal köszön a grófnak, mint a forradalom előtt, s ez ép olly patriarchalis miná-

val szemléli, mint egy oligarcha, jobbját, a Maria Theresia idejében.

Szóval a polgárság zsaimormértéke az aristocratia, mellyet gyűlöli titokban s mellytől lenéztik nyilván.

Ha betekintünk mélyebben a dolgok állapotjába, s analisis alá vesszük a különböző osztályokat, lehetetlen örömmel fenn nem akadni egy kivételen.

S ez az ifjuság.

A kolosvári ifjuság fejlődni kezd s egy szép jövőnek néz elébe.

Az ujjabb forrongásokat, mondhatni csak az idézte elő.

S ha a marcziusi napokban egy „takarodj“ szóra mindjárt szépen haza is ment, elszánt lelkesedésének számtalan jeleit adta azóta.

Bátran mondhatjuk tehát, hogy ha valamely képes menteni hazánkat, ugy az ifjuságban teljes bizalmunk lehet.

P. Horváth Miklós.

Pest oct. 31.

Alig van már nem csak nagyobb testület, de vidék vagy falu is, melly magát hivatalosan meg nem dicsérte volna.

Egyesek csekély és jelentéktelenebb ajánlatukat, mint a nők, egy marok tépetet vagy egy pár fehér ruhát, a férfiak pedig egy pár huszasait, olly helyekre adák be, mellyről eleve tudták, hogy ezen nagylelkűségeket kéntelen kelletlen hivatalosan magasztalandja.

Az illyen olcsó, és kisszerűen jellemző nagylelkűsködések dicséretében szinte bele csömöröltt ugyan már az ember, de ellene tiltakozólag szólani, meggondolván az emberi gyarlóságokat eszélyesen még sem szabad.

De azt még sem tudjuk megfogni, hogy az olly nagyobb szerű honfui áldozatok, mellyek minden önérdék nélkül, de az illetők tudtával tettek, nem hogy megdicsértettek, de még csak meg sem említették.

Példával szolgálhatunk.

A Jász-Kun kerületek még az alvidéki első táborozáskor 33 ágyu elibe való lovat szerszámostól és felöltözötletett kocsisokkal ajándékoztak a honnak.

Jelenleg pedig lelkes Szentkirályink a Lehel lovas ezrednek 20 nap alatti kiállítását magára vállalván, ugyan a Jász-Kun kerületek e nagyszerű vállalatot még nagyobb szerű áldozattal gyámolták, kiállítván ingyen 600 db. huszárlovat.

Illy áldozat osztán csak megérdemli, hogy megemlítettessék, és még se voltak csak a közönség tudomására se juttatva.

A Jász-Kun kerület ugyan ezzel mit sem gondol, hanem becsülettel működik, annyira, hogy a 20 napnak fele se járt le, midőn már mind legénységének, mind lovainak száma a 900-t meghaladta.

Nem gondol azzal se, hogy midőn a Hunyadi lovas ezredhez megkivántató lovak árául 120 pfto; utalványoztatott, akkor a Lehel ezredbellé ló árát 90 pftóra határozatott meg.

Hja, mert ott a lelkesedést nem aprózzák, és mert a lovakat nem lieferans ló-kupeczek szedik össze, hanem olyan Hegedűs Zsiga és Szabó László féle lelkes fiúk, kik 50 pftjával is tudnak 16 markos 5 éves hibátlan csikókat vásárolni, midőn Pesten az ágyu elibe való lovaknak lieferansoktól az olvémült csámpás gabókat 150 pftjával fizetik.

A mondottakból két tanúság tűnik ki, az illető, ha akarják, érteni fogják.

Ugy van.

Pest oct. 31.

Nem lehet valami neveltesebbet képzelni, mint mikor még mostani időben is efféle phrasissokkal telt iránycikkokat írnak: Magyarország pillanatai drágák, nagy időket élünk, a haza vesztélyben van stb. stb. És száz ilyen bevezetéseket pakolnak össze, míg az ember tovább tovább olvasta, s azon veszi észre magát, hogy az egész cikket végig magolta, s semmi sincs benne.

Tenni kell! ez legyen most a jelszó, szárazan és röviden írni, hol, mit kell tenni, nem ábrándozni, mind igen sok cikket, még a Kossuth hírlapjában is cselekszi.

Az efféle nagy szavakkal garnirozott semmit épen olly nevelteseknek s időtolvajlók, mint ha most valaki vezérezikket közölné a jobbágyak szabad költözéséről, és szólásszabadságról.

És számosan vannak, kik ezen modorban nem csak írnak, de beszélnek is. Utca utfélén desperatiójukat fejezik ki, soha a jót nem hiszik, s a rossz híren épen nem kételkednek.

Az illyes emberek olly veszedelmesek, mint magok a reactionaristák, egyik új hivatalát félti, másik házáat, harmadik kincseit, — életét solo — igen kevés, úgy mondják, mit ér az élet, ha sem új hivatal, sem ház, sem kincs nincs mellette.

Kedves fiam — mondaná Kerekes uram — te akasztófára való vagy. Igen minden illy kis-lelkű desperatus furolyásnak azt kell fülébe ordítani:

Mert ki nem hisz, az nem akar cselekedni, a ki nem cselekszik, az nem remél, s ki még most sem remél, arra csak a következő vers illik:

Molinári ist geadelt worden,
Dem Ungerland zur Zird' und Stolz;
Jetzt fehlt ihm schon nichts nur ein Orden,
Das Band von Hanf, das Kreutz von Holz.

Láttatok volna csak ti kicsiny hitű flótások azon nyolcz nyiri hajdu atyánkfát, kik tegnap Pest utcáin jártak, elég lett volna benneteket s hiteteket megfordítani. Mint egy egy spártai hős néznek ki ezen véreink, ezeknek csak pillantaniok kell s le van győzve az ellen.

No ne féljete apró szemű desperansok ezek megmentik, de nem értetek a hazát.

Legyetek illy erősek habár hitben, mint ezek lélekben, s meglegésünk.

Mert tudja meg a haza, hogy a hajdukerületbeli anyák kijelenték, hogy nem adják leányukat ollyannak, ki otthon marad, kijelenték a leányok, hogy nem mennek ollyanhoz nőül, ki hon vesztel, s nem siet megmenteni az elárult hazát.

Éljenek a lelkesek! Hallod ezt Nógrád?

Pediglen.

Az országgyűlés. Magyarország népeithez.

„Senki által soha kétségbe nem hozatott, hogy Magyarország, midőn a Habsburg-ház sz. István koronájával szabadtetszéből megajándékozta, s midőn később az uralkodásra következők jogát a leányra is átruházta; ugyanakkor ezen intézkedések által, mellyek a nemzet nagylelkűségéről tesznek tanubizonyosságot, nem írta alá szolgáltságának oklevelét, sőt a független és önálló kormányzást régi törvényeinek értelmében föntartotta.

Miután I. Ferdinánd óta 14 király ejtett alkotmányunkon súlyos sérelmeket, a megváltozott európai viszonyok s ügyünk igazsága, azon szerencsés fordulatot eszközölték, mellynek eredményei az 1848-ik évi, V-dik Ferdinand által szentesített törvénycikkokban vannak letéve.

Az 1848-ki törvények, midőn a képviselői rendszer behozatalával, a polgárisodás mellözhetlen igényeit elégitették ki; független kormányzásunkat, hogy ezental az önkény ellen jobban megvédethessék, egy előjogos osztály kezéből kivéve, a néphatalom védpaizsa alá helyeztették.

Az 1848-ki törvényekben nem új eredményként tűnik fel hazánk önálló igazgatása, mert hiszen függetlenségünk azok által is, kik lábbal tapodták, mindég elismerve és esküvel szentesítve volt; de a népképviselő s az, hogy a haza lakosai jogban és teherben egyenlők lettek, teszi az utósó pozsonyi országgyűlés újításainak sarkkövét. A király az 1848-ki törvényeket megerősítvén, kötelezé magát azok hű megtartására. S esküvel szentesített ígérete önkényt következők alkotmányunk természetéből, melly az uralkodót a törvényhez, az országot az uralkodóhoz a hűség kölcsönös és egyenlő feltételei által csatolja.

Mind a mellett a királyi udvar körében csakhamar a legveszélyesebb ármányok és titkos árusítás kezdettek működni. Egy vakmerész reactió, melly megbélyegzett céljaira aljas és erkölcstelen eszközöknél egyebet választani nem tudott, lelkiismeretlen eljárásával a beteg s folytonosan gyöngyülő uralkodónak szívét népeitől elidegenítette.

A szabadság ellenségei a király nevében mindent elkövettek, hogy Magyarország régi függetlensége s az osztrák tartományoknak a márcziusi napokban kivívott alkotmányos élete ter-

mészetéből kivetkeztessék, s garantáltól megfosztva, az absolutus nus martalékává legyen.

Nálunk a különböző ajku népek közé a viszály és testvérgyűlölet magvait hintették. A haza közlakosait, kik az 1848-ki törvények által szabaddá és egyenlők lettek, a régi állapot visszakövetelésére izgatták, s midőn a polgárháborúra elég gyulanyagot készítettek, az ellenforradalom lobogóit bérszolgáik által kitűztették.

Az aldunai vidékeken és a Száva körül, Károlyiczon és Zágrábban, a lázadást ausztriai közjövendelmekből elorzott pénzzel, ausztriai tisztekkel, löszerekkel és lobogókkal segítették, s hogy a nép, mellynek egy ok- és tárgynélküli háborúra kevés kedve volt, kénytelen legyen végromlásáig küzdeni, az aldunánál a ráczokat szerviából megfogadott zsoldosok közé sorolták, Horvátországba pedig a báni méltóságra árutakon csuszatták be teremtményöket Jellachich bárót, hogy a mennyiben ámitások által nem sikerülne a lázadást fentartani, azt katonai dictatura és vérbíróság által tartsa fen.

Midőn a hazafi hűség, midőn nemzetünk ép és egészséges jelleme önmagában elég segéd forrást nyert s a királyi udvarban összeesküvők győzelmét naponként kétségesebbé tette, a reactio még a magyar nemzetnek a korona iránti ezer éves kegyeletét is fegyverül akarta használni, s beteg uralkodónkat rávette, hogy nevét gépileg, állandólag kölcsönözze, igazságtalan, törvénytelen és esküszegő tényekre.

Az ő felsége által pártütőnek nyilvánított Jellachich hivatalába visszahelyeztették, hogy a Dráván átkelve, Magyarország békes lakosait gyilkolni és kirabolni siessen.

Az országgyűlés, mellyet a király különösen azért hívott össze, hogy a horvátországi lázadás elnyomására pénz- és katonai erőről gondoskodjék, hibáztatva volt e kötelesség teljesítéseért, s felküldött törvényjavaslatai félretétettek, s ideiglenes teljesedésbe vételök is tilalmaztaték, mi e hazának az ellenség kezébe játszásával azonos vala.

Midőn Jellachich már beütött, visszautasítása az osztrák ministérium emlékiratában foglalt olly föltételek tárgyalásához kötteték, mellyek Magyarország önállását inkább megsemmisítették volna, mint valaha egy I. Leopold ohajtani, egy Lobkovicz javaslatba hozni, egy Caraffa végrehajtani merészelték.

Midőn seregünk Jellasics táborának ellentálatott, hogy kezünkből a védelem kicsikartassék, Lamberg gróf felhatalmazást nyert ezredeink átvételére; ámbár az 1848-iki III-dik törvénycikk 6-dik §-ának világos szavai rendelik, hogy: „a katonai és általában minden honvédelmi tárgyban, ő felsége a végrehajtó hatalmat csak a magyar ministerium által fogja gyakorolni.”

Midőn Lamberg gróf egy utcai csoportozat következtében megöleték, azon szemérem is, melly a bünt az illedelem leplével legalább némileg betakarja, mint akadály félrevettvén, egyenesen Jellasics nevezetett teljhatalmu biztossá, mi szabadrablási emedményenél egyőbbnek alig tekinthető.

A képviselőház, hogy az üldözött és kifosztott nép jajveszékését meghallani és enyhíteni ne

